

не встановлено позовну давність, яким, як відомо, обмежене застосування господарсько-правової відповідальності, для використання уповноваженою стороною оперативних заходів достатньо самого факту порушення зобов'язання. При цьому доведення вини не вимагається. Однак, головною змістовною ознакою цих засобів впливу є їх не грошова форма. Проте, не виключається виникнення майнових наслідків в опосередкованій формі через зміну структури правовідносин або послідовності їх реалізації у не вигідному для порушника напрямку [5, с. 127].

Розгляд господарсько-правових норм, як санкцій, що визначають межі відповідальності учасників правовідносин за конкретні правопорушення, сприяє кодифікації законодавства про господарсько-правову відповідальність, дозволяє уникнути нормативного повторення.

Література

1. Вінник О. М. Господарське право: Навчальний посібник. – 2-ге вид., змін. та доп. / О. М. Вінник // – К.: Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність», 2013. – 766 с.
2. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. № 436-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18, № 19-20, № 21-22. – Ст. 144.
3. Старцев О. В. Підприємницьке право: підручник: у 2 кн. Кн. 1 / О. В. Старцев. – 2-ге вид., перероб. і допов. – К.: Істина, 2005. – 600 с.
4. Пугинский Б. И. Гражданско-правовые средства в хозяйственных отношениях / Б. И. Пугинский // М.: Юрид. лит., 2012. – 202 с.
5. Науково-практичний коментар Господарського кодексу України: 2-е вид., перероб. і допов. / За заг. ред. Г. Л. Знаменського, Кол. авт.: О. А. Беянович, О. М. Вінник та ін. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 720 с.

УДК 346.5 (043.2)

Починок К. Б., к.ю.н., доцент,

Шейн М. П., студентка,

Національний університет ДПС України, м. Ірпінь, Україна

КОНКУРЕНЦІЯ ЯК ПРАВОВА КАТЕГОРІЯ

Конкуренція є необхідною для економічного розвитку суспільства, оскільки саме вона стимулює суб'єктів господарювання враховувати потреби суспільства і споживачів, підвищувати якість продукції, знижувати витрати їхнього виробництва, упроваджувати досягнення науково-технічного прогресу тощо.

Уперше сформулював поняття конкуренції у 1776 р. відомий економіст Адам Сміт у праці «Дослідження про природу і причини багатства народів», який визначив її як суперництво, що підвищує ціни під час скорочення пропозиції товарів і знижує ціни під час перевищення пропозиції над

попитом. Крім того, він визначив головний принцип конкуренції, принцип «невидимої руки», який полягає в тому, що, незважаючи на устремління бізнесменів до власної вигоди, обставини щоразу повертаються так, що, переслідуючи власний інтерес, він одночасно реалізує й інтереси всього суспільства [1].

Термін «конкуренція» з лат. *concurrentia* означає - боротьбу, суперництво.

Поняття «конкуренція» - багатозначне, і потребує поглибленого наукового дослідження.

А. Н. Варламова визначає поняття «конкуренція» в «широкому» та «вузькому» сенсі. Під конкуренцією в широкому сенсі пропонується розуміти процес суперництва (боротьби) господарюючих суб'єктів за переваги на ринку з використанням різних методів. У вузькому (законодавчому) розумінні конкуренція може бути визнана як процес суперництва на ринку між господарюючими суб'єктами (групами осіб) за досягнення переваг з метою отримання найбільш вигідних умов збуту товарів у межах, встановлених законом [2, с. 23-24].

В. Ф. Попондопуло зазначає двоякий зміст поняття конкуренції: по-перше, конкуренція являє собою об'єктивно необхідний регулюючий фактор ринкової економіки, заснованої на свободі підприємництва, а, по-друге, це антипод монополізму в економіці, що прагне придушити конкуренцію [3, с. 251].

В юридичній літературі при аналізі законодавчого визначення конкуренції характеризує її як економічну категорію. У якій міститься два основних значення конкуренції: з об'єктивної сторони - як стан ринку, із суб'єктивної - як відносини змагальності, зміст яких складають конкурентні дії господарюючих суб'єктів

На думку В. С. Щербини, функціонування ринкових відносин, в основі яких лежить багатоукладна економіка, передбачає створення рівних можливостей для суб'єктів господарської діяльності, а також їх конкуренцію, під якою розуміється змагальність суб'єктів господарювання, коли їхні самостійні дії обмежують можливості кожного з них впливати на загальні умови реалізації товарів на ринку і стимулюють виробництво тих товарів, яких потребує споживач [4, с. 60]. Р. Б. Шишка вважає, що конкуренція - це змагальність між товаровиробниками за кращі й економічно більш вигідні умови виробництва і реалізації продукції [5, с. 551] і, водночас, вона є об'єктом правового регулювання і спеціального інституту законодавства.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» [6], конкуренція – це змагання між суб'єктами господарювання з метою здобуття завдяки власним досягненням переваг

над іншими суб'єктами господарювання, внаслідок чого споживачі, суб'єкти господарювання мають можливість вибирати між кількома продавцями, покупцями, а окремий суб'єкт господарювання не може визначати умови обороту товарів на ринку.

У ст. 25 ГК України під конкуренцією розуміється змагання між суб'єктами господарювання, що забезпечує завдяки їх власним досягненням здобуття ними певних економічних переваг, унаслідок чого споживачі та суб'єкти господарювання отримують можливість вибору необхідного товару і при цьому окремі суб'єкти господарювання не визначають умов реалізації товару на ринку [7].

Отже, поняття «конкуренція» можна розглядати як з об'єктивної сторони (економічні відносини між суб'єктами господарювання на ринку, результатом яких є свобода вибору для споживачів та суб'єктів господарювання), так і суб'єктивної сторони (правомірні дії суб'єктів господарювання, засновані на власних досягненнях і спрямовані на одержання переваг над іншими суб'єктами господарювання).

Література

1. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов / А. Смит (пер. с англ.), отв. ред. Л. И. Абалкин. – М.: Наука, 1993. – 570 с.
2. Варламова А. Н. Правовое содействие развитию конкуренции на товарных рынках: автореф. дисс. ... доктора юрид. наук / А. Н. Варламова. – М., 2008. – 46 с.
3. Попондопуло В. Ф. Коммерческое (предпринимательское) право: Учебник / В. Ф. Попондопуло. – М.: Юристъ, 2003. – 668 с.
4. Щербина В. С. Господарське право: підручник / В. С. Щербина. – 6-те вид., перероб. і допов. – К.: Юрінком Інтер, 2013. – 640 с.
5. Предпринимательское право Украины: Учебник / Под общей ред. Р. Б. Шишки. – Харьков: Эспада, 2001. – 624 с.
6. Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11 січня 2001 р. № 2210-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 12. – Ст. 64.
7. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. № 436-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18-22. – Ст. 144.